Яҡты юл

ИЗГЕ РАМАҘАН - ШӨКӨР АЙЫ

Арыҫлан ИСКӘНДӘРОВ
әҙерләне

Изге Рамаҙан айына аяҡ баҫабыҙ. Аллаһы Тәғәлә был изге Ҡөрьән Кәрим ебәрелгән айҙа үҙ ҡолдарына ҙур шәфҡәтлелек күрһәтә. Рамаҙан айында Йәннәт ҡапҡалары асыла, Йәһәннәм ҡапҡалары ябыла, мосолмандарҙы тура юлдан тайпылдыртмаһын өсөн шайтандар сылбырҙар менән бәйләнә. Хәҙистәрҙә: «Кешеләр Рамаҙан айының өҫтөнлөктәрен белһә, улар уның мәңге һуҙылыуын теләр ине», - тип әйтелә.

Аллаһы Тәғәлә Ер шарын төрлө тәмләткестәр менән тулы өҫтәл кеүек яратҡан һәм кеше көтмәгән ерҙән уға ризыҡ бирә. Шуның менән Ул үҙенең хакимлығының камиллығын, Үҙенең сикһеҙ мәрхәмәтен, рәхимең, йомартлығын күрһәтә. Ә инде Изге Рамаҙанда кешеләр теүәл һәм ҡаты ҡағиҙәләр хөкөм һөргән бер ғәскәргә әйләнә. Бөйөк Солтан тарафынан табынға саҡырылған был ғәскәр, ҡояш батыуға яҡынлашҡас, итәғәтле ҡолдар кеүек «Рәхим итегеҙ» тигән әмерҙе көтә. Был ғәскәр Раббыбыҙҙың рәхимле, бөйөк, барыһына ла тигеҙ бүленгән йомартлығына үҙенең берҙәм, тәртипле хеҙмәте менән түләй.

Аллаһы Тәғәлә Ерҙе кешеләр өсөн төрлө муллыҡ менән тултырған һәм быны өсөн тейешле хаҡ - Уға шөкөр итеү, рәхмәтле булыу иҫәпләнә, Аллаһы Тәғәләгә шөкөрлө булыу - ул бөтә ризыҡтың, байлыҡтарҙың, муллыҡтың Аллаһы Тәғәләнән килеүен, ошо бүләктәрҙең ысын ҡиммәтен төшөнөү, кешенең был ниғмәттәрһеҙ йәшәй алмаясағын аңлау. Изге Рамаҙан айындағы ураҙа - шөкөрҙөң, рәхмәт белдереүҙең хаҡ, таҙа, бөйөк асылын асыу сараһы ул. Сөнки күп кешеләр рамаҙан айынан башҡа айҙарҙа мохтажлыҡ, асығыу тойғоһон кисермәй, шуға күрә илаһи бүләктең ысын ҡиммәтен дә белмәй. Ҡатҡан икмәк киҫәге туҡ, бигерәк тә бай кеше өсөн бер ниндәй әһәмиәткә лә эйә түгел. Әммә ошо киҫәктең ни ҡәҙәр бөйөк ҡиммәт булыуын мөъмин ифтар ваҡытында аңлай. Изге Рамаҙанда батшанан алып фәкиренә тиклем бөтәһе лә ошо ниғмәттәрҙең ысын хаҡын, мәғәнәһен төшөнә башлай, Раббыларының йомартлығына рәхмәттәрен белдерә. «Был минең мөлкәтем түгел, минең ризыҡ ашарға ла иркем юҡ, тимәк, был башҡа берәүҙең мөлкәте. Мин уның рөхсәтен көтәм», - ти һәм шулай итеп Аллаһы Тәғәләгә шөкөр итә. Ураҙа шөкөр итеү сараһына әйләнеп, кешенең йәшәйештәге ысын ролен, урынын асыҡлай.

Кешенең йәмәғәт тормошо күҙлегенән дә ураҙа ҙур мәғәнәгә эйә. Уларҙың береһе шул: кешеләр матди хәлдәренә торошло төрлө социаль баҫҡысҡа ҡарай. Ләкин ураҙаны бөтә талаптарына еткереп тотҡан хәллеләр ярлыларға мәрхәмәтлек тойғоһо менән ҡарай башлай, сөнки үҙҙәре лә күпмелер ваҡытта асығыу тойғоһо кисерә. Ураҙа булмаһа, үҙ мәнфәғәттәрен генә үтәү менән мәшғүл байҙар, асыҡҡан фәҡирҙең өлөшө ни ҡәҙәре әсе икәнен, ни ҡәҙәре улар йәлләүгә һәм ярҙамға мохтаж булыуын белмәҫ ине. Бәлки, икенсе берәүгә мәрхәмәтлек - хаҡ шөкөр тойғоһоноң нигеҙе ул. Ниндәй генә кеше булмаһын, ул һәр саҡ үҙенән ярлыраҡты табасаҡ. Уға шәфҡәт, ярҙам күрһәтеү хәлле кешенең бурысына әйләнергә тейеш. Ураҙа ваҡытындағы фарыз, йәғни мотлаҡ асығыу булмаһа, мәрхәмәтлек, шәфҡәт булмаҫ ине. Бының әҙемтәһе буларaҡ, теләктәшлек, ярҙам да булмаҫ ине. Бай кеше фәҡир кешенең хәлен үҙ тәнендә татымағанға күрә, ярҙам булған осраҡта ла ул ихлас күңелдән атҡарылмаҫ ине.

Рамаҙан айындағы ураҙа шәһәҙәт кәлимәһе, намаҙ, зәкәт, хаж менән бергә исламдың төп шарты, терәге һанала. Уның мосолман өсөн мотлаҡлығы Ҡөрьән Кәримдең «Эй, Минең берлегемде һәм барлығымды таныған иманлы бәндәләр! Һеҙҙән алда булған өммәттәргә фарыз ителгән кеүек, һеҙгә лә ураҙа ғибәҙәте фарыз ителде, бәлки, һеҙ ҙә, дингә кәмселек килтереүҙән һаҡланып, тәҡүә кешеләрҙән булырһығыҙ» (Әл-Баҡара сүрәһе, 183-сө аят) аяты һәм башҡа аят-хәҙистәр менән дәлилләнә, Балиғ булғандарға, үҙҙәрен мосолман тип иҫәпләгәндәргә, аҡылға зәғиф булмағандарға был ғәмәл фарыз. Ныҡ ауырығанда, сәфәрҙә саҡта, ҡатын-ҡыҙҙар ауырлы булған, бала табып таҙарынған, сабыйҙы күкрәк һөтө менән ашатҡан осорҙарында, күрем ваҡытында ураҙа ваҡытлыса киҫектерелә (сәфәр ваҡытында, ҡыйындығы булмаһа, ураҙа тотоу хуплана). Ләкин мөмкинлек сығыу менән мөьминдәр фарыз ғәмәлде көнөн көнгә килтереп үтәп ҡуйырға бурыслы. Шулай уҡ ураҙа тотҡанда ниәт итеү төп шарт булып тора. Ураҙа ябығыр, организмды таҙартыр, йә башҡа оҡшаш маҡсаттарҙа тотолһа, уның мәңгелек тормош өсөн файҙаһы юҡ, асығыу был донъя өсөн генә. Кеше ураҙа ғәмәлен Аллаһы Тәғәләнең барлығын, берлеген танып, ислам диненең хаҡлығына инанып, фарыз булыуын аңлап үтәһә ҡабул була. Ниәт сәхәр ваҡытында, йәки көндөң тәүге яртыһында әйтелә. Хәнәфи мәҙхәбендә ниәте ҡысҡырып, ишеттереп әйтеү мотлаҡ түгел, иң мөһиме, кеше йөрәк менән ниәт алырға тейеш.

Ураҙа ғәмәленең нескәлектәре күп. Уларҙы тулыраҡ белер өсөн дин әһелдәренә, дини китаптарға мөрәжәғәт итеү зарур. Белем генә кешене хаталаныуҙан һаҡлай, уға ураҙаһын һәм барлыҡ ғәмәлдәрен тейешенсә үтәргә ярҙам итә.

ЙОМАНЫ ДОҒАЛА ҮТКӘРЕГЕҘ

Мөхәммәт пәйғәмбәрҙең һүҙҙәренсә, ҡояш сығып торған көндәрҙең иң яҡшыһы - йома көн. Был көндө атабыҙ Әҙәм ғәләйһис-сәләм яратылып бар ителә, йәннәткә индерелә һәм был көндө сығарыла. Биш ваҡыт намаҙ уҡыу, бер йома намаҙынан һуң икенсеһендә ҡатнашыу, Рамаҙан үткәндән һуң икенсе Рамаҙанда тағы ураҙа тотоу улар араһында эшләгән гонаһтарҙы - оло гонаһтарҙан башҡаларын - бөтәһен дә юйып ташлай, юҡҡа сығара.

«Ислам динен тотоп, Аллаһҡа доға менән мөрәжәғәт итеп торған бәндәгә йома көнөндә Аллаһы Тәғәлә тарафынан уның ҡоло, бәндәһе һорағанда һис сикһеҙ бирә торған мәле бар», - тигән бәйғәмбәр һәм, ҡулы менән киҫкен хәрәкәт яһап, был мәлдең бик ҡыҫҡа булыуын аңлатҡан. Муса Әл-Әшғари әйтеп ҡалдырған хәҙискә ҡарағанда, Ғабдулла бин Ғүмәр унан: «Йома көнөнөң был ваҡыты тураһында атайның һөйләгәнде ишеткәнең булманымы,» - тип һорай. «Булды. Пәйғәмбәребеҙҙән: «Ул ваҡыт имам мөнбәргә ултырғандан башлап намаҙ тамамланғансы үткән ара булыуы ихтимал», - тигән һүҙҙәрен ишеттем, тип һөйләгәне бар ине», - тигән ул. Тимәк, был ваҡытта мосолмандың бөтә уйы үҙенең яратыусыһы, бар итеүсеһе тураһында булырға тейеш.

Пәйғәмбәребеҙ тағы ла әйткән: «Әгәр ҙә кеше тулыһынса ғөсөлләнеп, йома намаҙына алдан барып ултырһа, мәсеттә булған тәүге сәғәтендә ул Ҡорбанға дөйә салған әжерен алыр. Был көндө имам мөнбәргә сығыу менән бәндәләрҙең Аллаһты зекер итеүен тыңлау өсөн фәрештәләр килеп етер. Йома һеҙгә бирелгән көндәрҙең яҡшыларҙан яҡшыһы, был көндө минең өсөн дә доғаны йышыраҡ ҡылығыҙ. Һеҙҙең был доғаларығыҙ, һис шикһеҙ, миңә лә етеп торор», «Эй, Аллаһ илсеһе, беҙҙең теләктәребеҙ нисек итеп һиңә барып етер, Һин бит ул ваҡытта сереп тупраҡҡа әйләнгән буласаҡһың», - тигән сәхәбәләр. «Ҡөҙрәт һәм бөйөклөк әйәһе Аллаһ пәйғәмбәрҙәр тәнен ергә хәрәм итте», - тип яуаплаған пәйғәмбар. Тейешенсә ғөсөлләнеп пакланғандан һуң йома намаҙына килеп, тын ғына тыныс ҡына имамды тыңлап торған кешенең ике йома араһында һәм унан һуң тағы ла өс көн дауамында ҡылған гонаһтары ярлыҡана, ә инде йома намаҙы ваҡытында ул аяҡ аҫтындағы таштарҙы барлап ултырһа, ул ваҡыт заяға үткәрелгән булыр. Шуға ла Аллаһ: «Эй, иман килтергән бәндәләр! Йома көндө намаҙға саҡырылыу менән Аллаһты зекер итергә ашығығыҙ һәм алышбиреште ҡалдырып тороғоҙ. Белегегеҙ килһә, был эш һеҙҙең өсөн хәйерлерәк. Намаҙ тамамланыу менән үҙ мәнфәғәттәрегеҙҙе үтәү һәм Аллаһтың рәхмәтен кәсеп итеү өсөн ер өҫтөнә таралығыҙ. Күңелегеҙ һәм телегеҙ менән Аллаһты бик йыш зекер итеп тороғоҙ. Шул ваҡытта ғына һеҙ, ихтимал донхяла ла, ахирәттә лә изгелек табырһығыҙ», -тигән.

Хәҙистәрҙә лә әйтелгәнсә, йәһүдтәргә - шәмбе, насраниҙарға - йәкшәмбе, мосолмандарға йома көн бүләк итеп бирелгән. Мосолмандарға был көндө ителек-изгелектәр яуып тора.

Йома унан алдағы кесе йома көндө ҡояш байыу менән башлана һәм йома көн ҡояш байыу менән тамамлана. кесе йома төнө - изге. шуға ла мосолман уны тулыһынса доғала үткәрергә тырыша.

«Йәшлек», гәзитенән.

ҺАРАНЛЫҠ МЕНӘН ҠОМҺОҘЛОҠ АРАҺЫНДА АЙЫРМА БАРМЫ?

Ибн Мәсғүл (Аллаһ унан риза булһын): «Үҙ ҡулында булғанды бирергә теләмәү - һаранлыҡ, кеше ҡулындағыһына ынтылыу - ҡомһҗҙлоҡ», - тигән. Ҡомһоҙ кеше малына ҡыҙыға, һаран үҙенекен ҡыҙғана. Иң элек кеше ҡомһоҙланып йыя, шунан һуң шуның менән бүлешергә һаранлана. Тимәк, иң элек ҡомһоҙлоҡ, шунан һуң һаранлык килеп сыға. Аллаһы Тәғәлә әйтә: «Үҙ ҡомһоҙлоғонан тыйылғандар уңышҡа ирешкән».

Әбү Һүрайра тапшыра: «Аллаһ рәсүле (с.ғ.с.) һаран һәм йомарт кешенең миҫалын ике кеше менән сағыштырҙы: икеһененең дә өҫтөндә тимер күлдәк (кольчуга) һәм икеһененең дә ҡулдары күкрәктәренә, муйындарына йәбешкән. Йомарт кеше саҙаҡа биргән һайын, тимер күлдәге шул ҡәҙәр оҙоная, хатта уның аяҡ бармаҡтарын ҡаплай һәм ерҙән һөйрәлеп, аяҡ эҙҙәрен һөртөп бара (гонаһтарын).

Ә һаранға саҙаҡа биреү фекере килгән һайын, уны күлдәге ҡыҫа башлай һәм һәр сылбыр үҙ урынында ныҡ тора. Киңәйтергә теләй - киңәймәй. Был һүҙҙәрҙе һөйләгәндә Пәйғәмбәребеҙ (с.ғ.с.) ҡулдары менән яғаһын да тартып күрһәтә» Ибн әл-Ҡаййим әйткән: «Һаран кеше нисек башҡаларға изгелек ҡылмаһа, уның үҙенә лә шул нәмә ҡайта. Һарандың күңеле тар була, киңәймәй. Ул тормошҡа шатлана белмәй, гел ҡайғырыу һәм борсолоуҙа. Уға һәр ваҡыт нимәлер етмәй, теләгәненә ирешә алмай. Ул ысынлап та, өҫтөнә тимер күлдәк кейгән кеше кеүек, ҡулдары эстә ҡалған, уларҙы сығара ла, хәрәкәтләнә лә алмай. Сығарырға теләй - тимер күлдәк ирек бирмәй. Һаран кеше саҙаҡа бирергә теләһә лә - һаранлығы уға ирек бирмәй һәм йөрәге лә тимер кейем эсендә ҡала бирә». Раббым йомарт күңелдәр бирһен!

(«ВАҠЫТ» гәзитенән алынды).